

Tomas Kåberger: Är energiministern ens intresserad av fakta?

Tomas Kåberger har lyssnat på SR:s lördagsintervju med energiministern Ebba Busch – och förklarar varför hon har fel på punkt efter punkt.

Alla har fel ibland. Även professorer. Men de flesta av oss försöker tala sanning. Vi försöker också lära oss av vad vi kan se i verkligheten.

När Sveriges energiminister Ebba Busch var gäst i SR:s lördagsintervju 31/8 sa hon många saker som inte stämde. Fler än jag har plats att bemöta. Men några klargöranden behövs.

Ebba Busch argumenterar i intervjun för att det svenska energisystemet är dåligt och har förstörts av tidigare politiker. Den bilden är inte korrekt.

Sverige importerar 100 procent av de fossila bränslen och det uran vi använder. Men Sverige är inte beroende av elimport. Sverige har, tvärt om, slutat vara importberoende. Efter att Sverige under det första decenniet av 2000-talet var netto-importör av el har vi de senaste tio åren varit nettoexportör varje år. År 2003 importerade Sverige el drygt 7 900 av årets 8 760 timmar. Nu är det inte importerat el mer än 1000 timmar något år sedan 2017.

Elen är inte dyr för Sverige. Sverige har de senaste åren haft EU:s lägsta elpris.

I augusti 2024 hade Stockholm och Göteborg det lägsta elpriset sedan juli 2015: 8,54 öre/kWh. Tas hänsyn till inflationen är det det lägsta månadspriset någonsin.

För att bromsa elektrifieringen i transportsektorn höjde regeringen elskatten och sänkte dieselskatten vid årsskiftet, så att fossilfri el beskattas mer per energienhet än helt fossil diesel. Skatten på el är därför nu 42,8 öre/kWh.

Under 2022 – när Europa ökade den fossila elproduktionen eftersom fransk kärnkraft oplanerat och oönskat minskade produktionen med 80 TWh, samtidigt som vattenkraften i Europa tappade 60 TWh jämfört med året innan på grund av det varma och torra vädret – hade Sverige också då Europas lägsta elpris. I södra Sverige, som hade högsta priset i landet, var elpriset lägre än i resten av EU:s elområden.

Efter Rysslands invasion av Ukraina blev 2022 också året då Sverige och Tyskland hjälpte övriga EU-länder genom att exportera el. Frankrikes kärnkraftsproblem gjorde att nationen gick från att vara världens största exportör av el 2021 till att bli nettoimportör. Sverige och Tyskland kunde då träda in som EU:s två största exportörer och minskade Rysslands möjligheter att tjäna pengar på sin energiutpressning mot EU.

Utbyggnaden av kraftvärme, vindkraft och solceller har lett till lägre priser för svenska hushåll och industri. Den har gjort oss mindre beroende av importerade fossila bränslen och uran. Det är fossilindustrin och Ryssland som har anledning att tycka att Sveriges tidigare energipolitik förstört för dem.

När energiministern i lördagsintervjun talade om vindkraft blev det extra mycket fel.

Hon påstod att kapacitetsfaktorn för havsbaserad vindkraft ”ligger på runt 20 procent”, och tillade ”om man räknar snällt”. Verkliga siffror sammanfattas av internationella energimyndigheten IEA, som beräknar att havsbaserad vindkrafts [har en kapacitetsfaktor på 40-50 procent](#).

Man behöver inte räkna snällt. Det finns [offentlig statistik](#) från exempelvis Vattenfalls 600 MW vindkraft på den danska delen av Kriegers flak. Vindkraftsparken har under de senaste 12 månaderna haft en kapacitetsfaktor på 44 procent. Men under december, januari och februari – då efterfrågan på el var högst – var kapacitetsfaktorn 60 procent eller högre.

Den landbaserade vindkraftens kapacitetsfaktor påstod energiministern var 11 procent. I Sverige ligger den verkliga kapacitetsfaktor på ca 35 procent. Eftersom verken blivit större och effektivare beskriver till exempel [Sweco att kapacitetsfaktorn](#) för ny vindkraft på land ligger mellan 37 och 39 procent.

Om exporten, som de senaste åren ägt rum över 8 000 av årets 8 700 timmar, väljer ministern att

intervjua sig själv: ”Hur är det möjligt att vi exporterar en massa el vissa dagar? Jo, det är ju när det blåser en massa och då har man inte utvecklat lagring.”

Det är inte en sann beskrivning av det svenska elsystemet.

Sverige tillhör de få länder i världen som har utmärkta förutsättningar för att lagra energin i vattenkraftens magasin. Vem som helst kan se att när elpriset är lågt och det blåser minskas vattenkraftens produktion och energin lagras i vattenmagasinen. Den energin ger istället el under perioder när elpriset är högre.

Möjligheten att lagra vatten är stor. Vattenkraften i Sverige har de senaste åren varierat mellan knappt 1,6 GW och ungefär 13 GW. Exporterar gör Sverige när elpriset är högre i grannländerna. Vi importerar när det är billigare, hellre än att öka produktionen i Sverige. Hittills i år har vi varit nettoexportör till alla grannländer. Mest till Finland och minst till Tyskland.

Mest irrationellt framstår det när ministern säger att förslaget att ge subventionerade lån och ett garanterat pris under 40 år som är dubbelt så högt som de framtida priserna på elmarknaden enbart till kärnkraften är teknikneutralt.

Först försöker ministern hävda att detta inte är en subvention, men måste sedan ge sig. Sedan hävdar hon istället att det är nödvändigt med kärnkraft eftersom vi måste få mer ”baskraft” fossilfri och kärnkraften där är ”väldigt unik”.

Det hon inte tycks förstå är att elförsörjningen kommer från *ett system*. Varken kärnkraft eller förnybara elverk levererar dygnet runt, året om. Elmarknaden fungerar så att kunderna får ett system som ger el till så låg kostnad som möjligt med en kombination av olika typer av elproduktion, lagring och flexibel konsumtion.

Ministern påstår vidare att det idag ”är jättedyrt med det system som Sverige har.”

”I år beräknas vi betala åtta miljarder i kostnader för att nedreglera och balansera ut vindkraften som kommer och går, bäst den vill. Åtta miljarder, det är kostnader som folk inte pratar om så ofta”, säger hon.

Att folk inte pratar om det beror på att det är ett påhitt av ministern. Det kan vara en felaktig beskrivning av de åtta miljarder som tidigare fanns budgeterade för alla stödtjänster, som bland annat hanterar konsekvenserna av att en eller två reaktorer ibland snabbstoppar eller kraftledningar går sönder. [Lägre elpris, fler vindkraftverk](#) och batterier som levererar sådana stödtjänster har dock gjort att budgeten nyligen reviderades ner.

I just Sverige är det inte kärnkraftsverken som betalar för att vi måste ha beredskap för att kunna hantera när dessa oplanerat snabbstoppar. Den kostnader är socialiserad, och drabbar dessutom kunder i södra Sverige extra hårt eftersom den ibland begränsar tillgänglig överföringskapacitet från norra Sverige till södra.

Kärnkraften har enligt ministern ”straffats ut stenhårt”, och ”det är bara politiska beslut som ligger bakom olönsamheten för kärnkraft”. Det är också fel. Kärnkraften har dålig konkurrenskraft i hela världen och att bygga nya reaktorer kräver stora subventioner överallt. I Sverige åtnjuter kärnkraftsbolagen sedan 1960-talet förmånen att man inte behöver kunna betala för stora olyckor. Sedan 2020 slipper de även att ta ansvar för kärnavfallens långsiktiga risker. Det finns alltså redan betydande subventioner.

Ministerns argument påminner om det som skrevs när ansvaret för stora olyckor socialiserades. Då skrev man i den så kallade Atomansvarighetsutredningen att ”vi är nödgade att ta atomkraften i anspråk – kosta vad det kosta vill – om vi inte vill acceptera en standardsänkning.”

Problemet med vår energiminister är inte bara att det hon säger är fel. Det som gör situationen allvarlig för svensk industri och vår framtid är att hon tycks ointresserad av hur verkligheten ser ut.